

"וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה... (מד, יח)

מזה שבוע אנחנו שרויים במתח רב. פרשת השבוע שעבר הסתיימה בסירובו של יוסף להצעת יהודה. ומה יעשו האחים כעת?

ניזכר - לאחר האשמה שהטיח יוסף באחים (מד, טו) "וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם?" מודה יהודה באשמה ומציע: "... הֲנִנוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ" (שם טז). אך השליט מתעקש – "הַאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל אֲבֵיכֶם" (שם יז). רק בנימין יישאר כעבד, שאר האחים מוזמנים לעלות לשלום אל אביהם. כמה אירוני... לעלות לשלום ליעקב ללא בנימין.

והנה בחרו מחלקי הפרשות לקטוע כאן את הסיפור ולהעביר את נאומו של יהודה לראש הפרשה הבאה. מדוע?
נאומו של יהודה מהווה נקודת שיא בסיפור העוסק ביוסף ואחיו. סיפור זה תחילתו בחטא של יהודה והאחים - מכירת בנו המועדף של יעקב לעבד, וסופו בחרטה ובתשובה - נכונות האחים להישאר כעבדים במצרים והצעתו של יהודה למכור את עצמו לעבד בתמורה לשחרורו של בנימין, בנו המועדף של יעקב. את יוסף לא יכולים האחים להשיב אך בעבור השבת בנימין הם מוכנים למכור את עצמם לעבדים. מעשה זה של האחים הולם את הגדרת הרמב"ם לתשובה שלימה: "אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולן כח... (הלכות תשובה ב,א). אחי יוסף יכלו להשאיר את בנימין במצרים ולא עשו זאת רק מפני התשובה. תשובת האחים ונאום יהודה הם נקודת שיא בסיפור וייתכן שלדעתם של מחלקי הפרשות מן הראוי ששיא זה יבוא בפתחה של פרשה ולא בסיומה.

המעייין בנאום יהודה לא יכול שלא להתפעל מתוכן הדברים ומעוצמתם. נאום זה מורכב מעבר עתיד והווה. בשני חלקיו הראשונים חוזר יהודה לעבר ומתאר את המפגש הראשון בין השליט לאחים במצרים (שם יט-כג) ואת המפגש שהתקיים בבית יעקב לאחר שהאחים שבו ללא שמעון ובפיהם הבקשה לרדת עם בנימין למצרים (שם כד-כט). חלקו השלישי של הנאום מתאר התרחשות עתידית – מה יארע ליעקב אם אכן ישובו האחים ללא בנימין (שם ל-לב), ובחלקו הרביעי עוסק יהודה בהווה ומציע את הצעתו "יֵשֶׁב נָא עִבְדְּךָ תַּחַת הַנֶּזֶר עִבְדָּ לְאֲדֹנָי וְהִנְעִר יַעַל עִם אָחִיו" (שם לג).
שני החלקים הראשונים, המבוססים על מאורעות העבר המדווחים בכתובים עצמם מזמינים אותנו הקוראים לערוך השוואה בין דברי יהודה בנאום לבין תיאור ההתרחשות "בזמן אמת". ההשוואה היא מאלפת וניתן ללמוד ממנה דברים רבים על יהודה, יעקב ויוסף. ברצוני להתייחס רק לנקודה אחת העולה מהשוואה זו. לשם הבהרת דברי אציב את דברי יעקב ודברי יהודה בהקבלה בטבלה

יעקב לבניו בבואם ממצרים	יהודה ליוסף – דיווח על דברי יעקב
<p>(לח) וַיֹּאמֶר לֹא יֵרֵד בְּנֵי עִמְקֶם כִּי אָחִיו מֵת וְהוּא לְבָדוֹ נִשְׁאָר</p> <p>וְקִרְאֵהוּ אֶסּוֹן בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָּהּ וְהוֹרְדְתֶם אֹת שִׁיבְתִי בְּיָגוֹן שְׂאוּלָה:</p>	<p>(כז) וַיֹּאמֶר עִבְדְּךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם יְלָדָה לִּי אִשְׁתִּי: (כח) וַיֵּצֵא הָאָחֵד מֵאִתִּי וְאָמַר אֵלַי טָרֵף טָרֵף וְלֹא רָאִיתִיו עַד הַנְּהָ: (כט) וּלְקַחְתֶּם גַּם אֶת זֶה מֵעַם פְּנֵי וְקִרְאוּ אֶסּוֹן וְהוֹרְדְתֶם אֹת שִׁיבְתִי בְּרַעַה שְׂאוּלָה:</p>

כפי שניתן לראות דבריו של יהודה אינם ציטוט מדויק של דברי יעקב. למעשה דברי יהודה מורכבים מדבריו של יעקב, ומפרשנות של יהודה לדברי יעקב. אך אם נבדוק היטב נגלה שבדבריו של יהודה משולב גם ציטוט מן העבר הרחוק, ציטוט מדברים שאמר יעקב פעם, לפני 22 שנה עת הציגו בפניו האחים את כתונת יוסף המגואלת בדם. "כְּתָנֶת בְּנֵי חַיָּה רָעָה אֲכַלְתֶּהוּ טָרֵף טָרֵף יוֹסֵף". מה מלמדת אותנו העובדה שיהודה בוחר לשלב בנאומו קריאה זו של יעקב? אולי נוכל ללמוד שקריאתו של יעקב מלפני 22 שנה עדיין מהדהדת באוזניו של יהודה. 22 שנה רואה יהודה אל מול עיניו את אביו נשבר בוכה וזועק "טָרֵף טָרֵף יוֹסֵף". נאום יהודה חושף בפנינו את ייסורי הנפש בהם מתייסר יהודה, ייסורים שהחלו מיד לאחר מעשה המכירה והגיעו לשיאם בפרשת השבוע שלנו עת קורא יהודה בקול שבור "כִּי אֵיךְ אֶעְלֶה אֶל אָבִי וְהִנְעִר אֵינְנוּ אִתִּי פֶן אֲרָאָה בְּרַעַ אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָבִי?" (שם לד)